

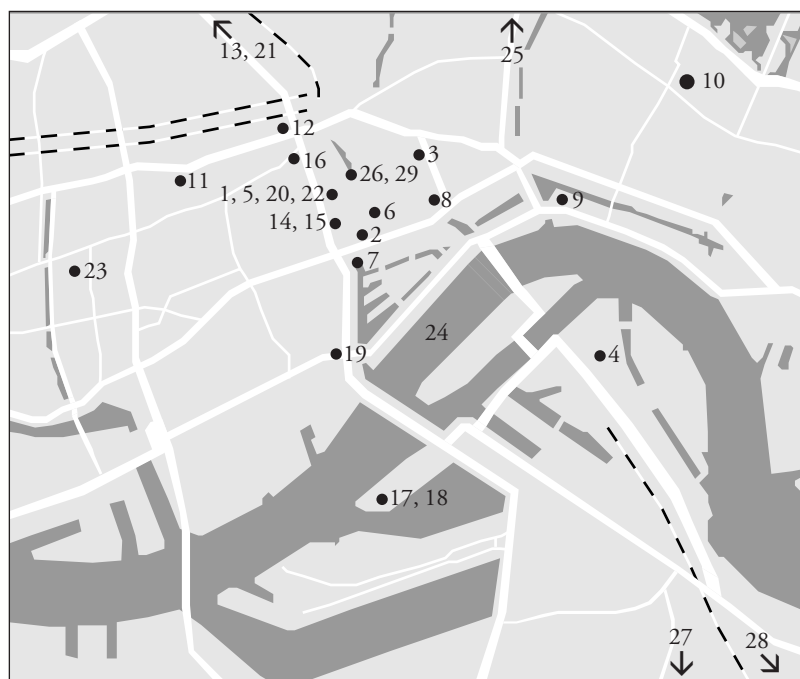
Martijn J. Adelmund

Mysteries in Nederland
Rotterdam

A.W. Bruna Uitgevers B.V., Utrecht

*Voor mijn opa, Karel Adelmund
De meest mysterieuze Rotterdammer
aller tijden*

1 Rotterdam	16 Coolsingel
2 Korte Hoogstraat	17 Hotel New York
3 Nieuwemarkt	18 Hotel New York
4 Stampioenwarsstraat	19 Schiedamsedijk 173
5 Centrum van Rotterdam	20 Centrum
6 Soetensteeg	21 Bij Rotterdam
7 Maritiem Museum	22 Centrum
8 Grotemarkt	23 2 ^e Middellandstraat
9 Maasboulevard	24 Maas
10 Kralingen	25 Hillegersberg
11 Diergaardesingel	26 Grotekerkplein
12 Rotterdam Centraal	27 Op de hoek van Dalweg
en Breeweg
13 Schiebroek	28 IJsselmonde
14 Het Schielandhuis	29 Grotekerkplein
15 Het Schielandhuis	

Voorwoord

Angst is iets afschuwelijks. Angst kan zó diep gaan – dat geloof ik echt – dat het diegene verandert tot in elke cel van zijn lichaam, als een blauwdruk in zijn DNA die kan worden overgedragen op volgende generaties. Daarom zijn mensen nog altijd bang voor wolvengehuil, hoewel ze nooit in hun leven een wolf hebben gezien, en daarom zijn paarden bang voor varkens: vanwege hun afschuwwekkende voorouder met grote slagtanden.

Precies zo stroomt Rotterdam door mijn aderen, ook al heb ik er nooit gewoond...

Mijn oma schijnt op straat geweest te zijn terwijl haar stad werd gebombardeerd. Ze heeft de hel op aarde meege maakt. Niemand weet dit zeker, omdat ze er moeilijk over praat.

Haar man, Karel Adelmund, heeft gruwelen doorstaan in de bittere kou bij Stalingrad en later toen hij van het Russische front te paard over de steppen vluchtte naar zijn geliefde Rotterdam. Na de oorlog bouwden ze, zoals heel veel Rotterdammers, aan een nieuw bestaan, moeizamer wellicht vanwege hun Duitse afkomst.

De oorlog heeft mijn familie verscheurd. Zeer letterlijk,

aangezien de bezetter ons dwong om een standpunt in te nemen. Mijn familie kent zo zowel ‘sympathisanten’ als verzetshelden, en de intriges die hieruit voortkwamen, in de oorlog en in de jaren van de wederopbouw, speelden zich grotendeels af om Rotterdam.

Als er iets is wat ik hiervan heb meegekregen, is het wel een voorliefde voor geheimen en verhalen, liefst onder de oppervlakte van het alledaagse: gruwelijk of mysterieus. Mijn opa verwerkte zijn oorlogstrauma door verhalen te vertellen. Hij vertelde ze aan mijn vader en zijn broers, mijn vader weer aan mij. Op familiefeesten wisselen mijn ooms en tantes nog altijd verhalen uit.

En ze zijn niet de enige. Hoewel de Rotterdammers heel nuchter lijken, zijn er veel wonderbaarlijke en mysterieuze verhalen rond de stad.

Zo zijn er het magische beeld van Erasmus, het spook in de Hoogstraat, het monster in de Maas, de heks van Rotterdam, de visioenen van Ome Jan en de Duivel in het Schielandhuis.

Maak dus kennis met de mysteries achter de nuchterheid. Maak kennis met de *Mysteries van Rotterdam!*

Martijn J. Adelmund
Utrecht, augustus 2007

1 *Het begin van Rotterdam*

In 1990 was het groot feest in Rotterdam. De stad bestond toen 650 jaar, omdat graaf Willem IV in 1340 stadsrechten had verleend. Maar uit oude overleveringen is een veel fantastischer verhaal bekend over de stichting van Rotherdam...

ROTTERDAM, 68 NA CHRISTUS, DOOR OVERLEVERING BEKEND – Al vijftig jaar hadden de Romeinen het gebied tot aan de Rijn onder controle en geen enkele Frankische stam die tegen hen de wapens durfde op te nemen. Ja, elf jaar geleden hadden die koppige Friezen nog wat geprobeerd, maar zij waren ongenadig in de pan gehakt.

Maar nu leken de kansen gekeerd. Vitellius, de plaatselijke veldheer, had het grootste gedeelte van zijn legioenen uit de Lage Landen meegenomen naar Rome om zijn rechten op de keizerlijke troon te doen gelden. Er werd gezegd dat er in de straten van Rome werd gevochten en het bloed de straten rood kleurde.

Ondertussen misdroegen de plaatsvervaarders van Vitellius zich zodanig dat een opstand niet kon uitblijven. De Friezen en twee Frankische stammen, de Bataven en Kaninefaten vernietigden de forten langs de Rijn en joegen de

achtergebleven Romeinen over de kling. De Franken deden daarbij hun naam eindelijk eer aan. ‘Franken’ komt namelijk van het Latijnse ‘frangere’ dat doden of vernietigen betekent en dus krijger, doder, soldaat.

Het was de drieëntwintigste koning der Franken, Rother of Rather, die dit moment koos om een stad te bouwen op de plek waar de Rotte in de Maas uitmondde. Na 21 jaar regering en zware oorlogen tegen de Romeinen en de Galliërs werd Rother in zijn Ratherdama in het jaar 89 begraven.

Trouwens, de Frankische koningen – en dus ook Rother – voerden hun afstamming terug op de stichters van Troje!

De Rotterdamse wijk Katendrecht zou nog een stille getuige zijn van de stichting door deze Frankische koning. De Bataven stammen oorspronkelijk af van een Germaanse stam die bekend stond als de Katten. Zij vestigden zich in eerste instantie in de Betuwe, maar trokken al snel verder de Rijn af om uiteindelijk ook bij de Rotte een nederzetting te stichten.

2 *De zeven slapers*

De geschiedenis van Rotterdam heeft nog meer met de Romeinen te maken gehad. Dat blijkt uit een wonderlijk verhaal over een kapelletje met de bijzondere naam Zeven-slayerskapel. Deze kapel stond lang geleden in het hart van Rotterdam, tussen de Korte Hoogstraat en de Coolsingel bij het sprookjesachtige kasteel Bulgersteyn.

KORTE HOOGSTRAAT, IN EEN VER VERLEDEN, DOOR ONZE VERSLAGGEVER – Vlak bij kasteel Bulgersteyn lag, tot het in 1578 werd afgebroken, een kapelletje dat de oudste kerk van Rotterdam was. Zo oud zelfs, dat de kapel er al eerder was dan de stad. Hij hoorde oorspronkelijk dan ook bij de kerk van het dorpje Hillegersberg. De kapel had een sprookjesachtig aandoende naam: de Zeven-slayerskapel. Die naam had het gebouw te danken aan het volgende verhaal, dat zich rond het jaar 250 afspeelde.

Lang, heel lang geleden verplichtte keizer Decius iedere burger van het Romeinse Rijk om aan de staatsgoden te offeren. Dit bracht vooral het christelijke deel van de bevolking in grote problemen. Christenen geloven nu eenmaal maar in één god en mochten geen andere goden

aanbidden, laat staan aan hen offeren. In alle dorpen en steden van het Romeinse Rijk werden speciale commissies ingesteld, in tegenwoordigheid waarvan ieder in het openbaar zijn offer moest brengen.

De zon scheen genadeloos op het dorpsplein van Theadelphia. Aurelia stak snel het plein over, richting het huis van haar goede vriend Josephus. Zij had een stuk perkament in haar handen dat zij hem wilde laten zien. Zij maakte zich grote zorgen om haar vriend. Ze wist dat iedereen die weigerde om aan de goden te offeren een verschrikkelijke straf te wachten stond. En Josephus en zijn zes broers hadden nog steeds hun verplichte offer niet gebracht.

Zij draalde even op de drempel van Josephus' huis, haalde diep adem en liep vervolgens naar binnen. Het duurde even voor haar ogen aan de schemering gewend waren, maar toen sloeg de schrik haar om het hart. Het hele huis was overhoop gehaald! Zij hoorde gestommel in een van de aangrenzende kamers en behoedzaam liep zij ernaartoe.

In de kamer pakte Josephus samen met een van zijn broers een rieten draagmand in.

‘Josephus?’

Josephus draaide zich met gebogen hoofd om, maar keek Aurelia vervolgens recht aan. ‘We gaan,’ was het enige wat hij zei.

Aurelia was even met stomheid geslagen, maar barstte vervolgens los: ‘Het is maar een papiertje! Kijk!’ Ze greep zijn pols en stopte het stuk perkament in zijn hand. ‘Kijk!’ riep zij nogmaals.

Josephus las:

AAN DE COMMISSIE, GEKOZEN OM TOEZICHT TE HOUDEN OVER DE OFFERS VAN AURELIA CHARIS UIT HET DORP THEADELPHIA.

ALTIJD AL HEB IK ZONDER ONDERBREKING GEOFFERD EN EERBIED BETOOND AAN DE GODEN, EN NU HEB IK IN UW TEGENWOORDIGHEID ZOALS IN HET EDICT IS VOORGESCHREVEN GEPLENGD, GEOFFERD EN VAN HET OFFERVLEES GEPROEFD. IK VERZOEK U DIT HIERONDER VOOR MIJ TE CERTIFICEREN. HET GA U GOED.

WIJ, AURELIUS SERENOS EN AURELIUS HERMAS, HEBBEN U ZIEN OFFEREN.

HERMAS

JAAR L VAN DE IMPERATOR CAESAR GAIUS MESSIUS
QUINTUS TRAJANUS DECIUS PIUS
FELIX AUGUSTUS, 22 PAYNI

Josephus gaf haar het perkament weer terug. ‘Wij zijn christenen. Ze bedenken zo weer wat anders.’

Aurelia keek haar vriend verslagen aan. Hij omhelsde haar, maar zei niets. Zij ook niet. Hij heeft gelijk, dacht ze alleen maar.

Vele christenen probeerden aan het edict van de keizer en zijn hardhandige vervolging te ontkomen en vluchtten naar het noorden. Hieronder waren ook de zeven broers. Ze hadden al vele ontberingen geleden, toen zij hier de brede rivier bereikten. Aan de overkant zouden ze veilig zijn, dachten zij. Toen ze de overkant bereikten, waren ze zo moe van de lange voettocht dat ze zich in een spelonk verborgen en uitgeput in slaap vielen.

Ze bleven slapen, slapen en nog eens slapen. Pas tweehonderd jaar later, toen de christenen niet meer werden vervolgd, werden ze wakker.

Ze wilden net aan de lange reis naar huis beginnen, toen ze vlak bij de spelonk een kruis vonden. Dat kruis moest hen twee eeuwen lang hebben beschermd. Dankbaar voor hun wonderlijke redding lieten ze op die plek een kapel bouwen. De plaatselijke bevolking vernoemde vervolgens de kapel naar de zeven slapende broers.

De resten van het kasteel Bulgersteyn bevinden zich nog steeds onder de drukke straten in het hart van de stad. Eeuwenlang stond het, omringd door tuinen en landerijen, binnen de stadsmuren van Rotterdam, tot de laatste resten in de negentiende eeuw onder de gebouwen en straten van de stad verdwenen. In het Gemeentearchief kunt u nog altijd een oude prent vinden waarop Bulgersteyn staat afgebeeld als een tamelijk rank slot met drie grote torens met luchtige spitsen. Een idyllisch kasteel op een eiland in een grote vijver.

3 *Kaat Mossel*

*O*p de Nieuwe Markt staat op een voetstuk een standbeeld van een fiere vrouw dat iedere Rotterdammer kent als Kaat Mossel. Zij is in Rotterdam net zo beroemd als Kenau Simonsdochter Hasselaer in Haarlem. En allebei waren het vrouwen met haar op hun tanden. Maar wie weet nog dat Kaat Mossel eigenlijk een mosselkeurder was met de naam Catharina Mulder...

NIEUWE MARKT, IN DE ACHTTIENDE EEUW, DOOR OVERLEVERING BEKEND – Op 3 april 1784 gingen Oranje-aanhangers in Rotterdam de straten op en lokten gewelddadige rellen uit. De patriotten van de burgerwacht voelden zich bedreigd en openden het vuur op de schreeuwende massa, die volgens de overlevering vooral uit vrouwen bestond. Tussen die Oranje-aanhangers bevond zich Kaat Mossel. Ze werd in 1723 in de Doelstraat geboren als Catharina Mulder en werkte als keurmeesteres van mosselen bij de inmiddels niet meer bestaande Mosseltrap, bij de huidige Kolk. Haar bijnaam had ze aan haar beroep te danken. Op haar twintigste trouwde ze met een zekere Pieter van Wijngaarde. Hoe het met hem afliep is onbekend, maar

toen ze 42 was, trouwde ze opnieuw. Ze was toen al moeder van twaalf kinderen.

Kaat was een felle Oranje-aanhangster en ging regelmatig met haar overbuurvrouw Cornelia Swenk, ook wel ‘Ruige Keet’ genoemd, de straat op om vloekend en schreeuwend de prins van Oranje de hemel in te prijzen. Ze deelden oranje linten uit, collecteerden geld voor de prins en vielen iedereen aan die het niet met hun standpunten eens was. Dat ging niet alleen gepaard met erg veel grof taalgebruik, iets waar Kaat bekend om stond, maar ook met bruut geweld. Regelmatig dook ze met haar vrienden op tijdens patriottistische bijeenkomsten om er daar op los te slaan, te plunderen en brand te stichten.

Het was dan ook geen wonder dat de belaagde patriotten tijdens de rellen op 3 april 1784 hun geweren gebruikten. Na afloop van deze rellen, waarbij vier mensen om het leven kwamen, werd een commissie ingesteld om de oorzaken te onderzoeken. Eind augustus liet deze commissie Kaat Mossel arresteren, omdat ze ervan werd verdacht een van de belangrijkste aanstichtsters te zijn.

Ze werd opgesloten in de kelder van het Rotterdamse stadhuis, waar ze volgens de overlevering de verjaardag van Willem V vierde met erg veel drank die ze naar binnen had weten te smokkelen. Buiten op straat werd het feest door haar zingende vrienden meegevierd.

Veel reden om feest te vieren had Kaat eigenlijk niet, want een vonnis van geseling, brandmerking en verbanning was tegen haar geëist.

Haar advocaat wist er echter voor te zorgen dat haar straf werd omgezet in een jarenlange gevangenisstraf in de Gevangenpoort in Den Haag.

Terwijl ze daar veilig zat opgeborgen was Kaat heel even

een sensatie in de pers. Oranjegezinde kranten en tijdschriften zagen een martelares in haar, terwijl ze in de patriottistische kranten werd bespot en uitgemaakt voor alles wat lelijk was.

Vanzelfsprekend was Kaat in hun ogen een hoer, die al op haar 15e 'verre van eerbaer' was. Ze zou ooit een kapitein van de VOC regelmatig in haar bed hebben gelokt en hem zo grof hebben laten betalen dat hij straatarm werd. Zo zou ze het geld voor haar eerste huwelijk bij elkaar hebben gewerkt.

Intussen ging de geschiedenis gewoon verder. Prinses Wilhelmina riep haar broer, de koning van Pruisen, te hulp tegen de patriotten, en in september 1787 trok een Pruisisch leger ons land binnen om orde op zaken te stellen. Honderden patriotten werden gevangen genomen en Kaat Mossel werd, na drie jaar gevangenschap, vrijgelaten en

door Willem V schadeloos gesteld. Begeleid door soldaten trok ze triomfantelijk terug naar Rotterdam, waar ze haar oude beroep als keurmeesteres van mosselen weer opnam. Maar er dreigden nog steeds donkere wolken aan de horizon voor de Oranjegezinden. Na de Franse Revolutie begonnen de Fransen hun ‘vrijheid, gelijkheid en broederschap’ hardhandig door Europa te verspreiden. In 1795 werd de Republiek door hen bezet, geholpen door gevuchte patriotten. Kaat Mossel werd ontslagen en vogelvrij verklaard. Drie jaar later, op 29 juni 1798, overleed ze. Ze werd al snel vergeten, tot ze in de negentiende eeuw opnieuw werd ontdekt door schrijvers die Oranjegezinde helden zochten om republikeinse rommelingen de kop in te drukken. Ze werd steeds meer verheerlijkt, tot ze een martelares werd, een heldhaftige vrijheidsstrijdster die weinig meer te maken had met de historische Kaat Mossel. In de volksbuurten van Rotterdam bleef Kaat voortleven als een symbool van de gewone mensen, een sterke Rotterdamse vrouw, hoewel bijna niemand nog wist wie Kaat nu eigenlijk was geweest of waar ze voor had gestaan.

Er werd nooit een monument of standbeeld voor Kaat opgericht, maar de Rotterdammers zorgden ervoor dat ze er tóch een kreeg. In 1874 werd op de Nieuwe Markt een monument geplaatst ter nagedachtenis aan de inneming van de stad Brielle door de watergeuzen in 1572. Op een voetstuk werd een beeld van een vrouw geplaatst dat ‘de Maagd van Holland’ moest voorstellen. In de volksmond werd het beeld echter meteen omgedoopt tot Kaat Mossel. En zo staat het tot op de dag van vandaag bekend.